

Магілёў спявае

Ніколі традыцыйнае штогоднае свята песні не было ў Магілёве такім масавым, як сёння. Бясчэсная патамі людзей з усіх канцоў горада ўдзельнічалі ў шырокай варыяцыі свята «Спартак».

У 12 гады дні фанфарна абвісялі пачатак свята песні. Дырыжор М. Салдаў узяў руку, і ў паветра ўзляцела хваляючая мелодыя песні «Слаўся, Айчына родная» кампазітар Малчанова. Яе спяваў зводны хор рабочых, служачых і студэнтаў горада ў складзе каля тысячы чалавек. Затым былі выкананыя песні «Разгарэлася зорачка ясная» Цікоцкага, «Марш камуністычных брыгад» Навікова.

Завілі дзіцячыя галасы. Хор піянераў і школьнікаў горада, які аб'ядноўвае да 700 чалавек, праспяваў «Піянерскія крочкі» Лістава, «Песню пра Заслонава» Алюнікова, «Малалезнюю» Заслаўскага.

Пасля хораў выступілі танцавальныя ансамблі. На пляцоўку стадыёна выйшлі, рассяпаючы шірот вясёлай беларускай «Лявоніхі», танцоры культурна-адукацыйнага цэнтру «Спартак». У гэтым ансамблі ўдзельнічалі вядомыя танцавальныя ансамблі, якія ўвайшлі ў зводны танцавальны ансамбль, у ляд аб'ядноўваю абшчыні, тэмпераментна выканалі рускую пляску.

Надзяўна створаны гародкі духавы аркестр выканаў уверцюру Іванова-Радкевіча на тэму рэвалюцыйных песен і уверцюру да оперы «Вольныя вядзь» Дунаеўскага.

Затым свая мастацтва паказалі лепшыя гімнасты горада. Праграма скончылася. Але не скончылася свята песні. Яно было перанесена на вуліцы, плошчы, у парк. Гралі духавыя аркестры, людзі спявалі, танцавалі. На плошчы імя Леніна з вялікім каніцэнтам выступілі калектывы мастацкай самадзейнасці клуба чыгуначнікаў і школ працоўных рэзерваў. У скверы імя Міронава паказалі сваё мастацтва самадзейныя артысты металургічнага заводу, заводу «Электрарухавікі» і «Стромашына».

З іхвай і разнастайнай праграмай выступілі перад тысячамі працоўных у Камсамольскім скверы калектывы мастацкай самадзейнасці будаўнічага трэста № 12, прамысловых арышчэй імя Крупскай і «Чырвоныя мядзведзі». Не сумвалі людзі і ў парк імя Горькага. Тут абшчыні каніцэнтаў музычнай школы, ансамбля песні і танца, Дома піянераў і інш. А на стадыёне «Спартак» вялікі каніцэнт быў дадзены Дзяржаўным аркестрам народных інструментаў БССР пад кіраўніцтвам І. Жыновіча.

Да позняга вечара гуляла музыка і звінілі песні над кручамі дыяпроўскай.

На здымку: выступленне зводнага гародскага хору рабочых, служачых і студэнтаў.

Фота Н. Сідарава і А. Рыўкіна.

Песні над Нёманам

У Гродна на беразе мнагаводнага Нёмана адбылося гародскае свята песні. Яно адкрылася выступленнем зводнага хору, які выканаў песні: «Ленін заўсёды з табой» С. Тулікава, «Колькі ў небе зорак» А. Шыдлоўскага, «Радзіцеся» А. Турчанова і «Песня аб Радзіме» І. Дунаеўскага.

На сцэну выходзілі дзяткі, апранутыя ў беларускія нацыянальныя касцюмы. Гэта тэматычныя танцы-концыэрты камбіната. Яны выканалі беларускі народны танец «Лявоніха». Цэла сусветлі гледачы студэнта культуры і студэнтаў Т. Іваноўскага, які выканаў лірычную песню Макравасва «Скрыпкі чыякі».

На сцэну павяліваюцца ўсё новыя і новыя выканаўцы. Вялікістаў тытунай фабрыкі змяняюць харысты і салісты музычна-педагагічнага вучылішча. Яны ўступаюць месца самадзейным артыстам будаўнічага трэста № 10, трэста сталовых і рэстаранаў, гародскай бальніцы.

Пасля канцэрта, які працягваўся чатыры гадзіны, адбыліся спартыўныя спаборніцтвы, масавае катанне на лодках. Святая працягвалася да позняга вечара.

У гэты дзень свята песні адбылося таксама ў гародскім пасёлку Острына Вялікапольскага раёна. У Ваўкавыску быў праведзены фестываль «Першая вясна камуністычнай сям'ігодкі».

Шчырыя водгукі

Кожны дзень сотні мінчан і расейскіх сталіцы бываюць у Дзяржаўным мастацкім музеі. У гэтым музеі тут працуе выстаўка вышэйняга мастацтва, прысвечаная саркагодоўду Савецкай Беларусі, а цікавасць да яе змяняецца. Сюды прыходзяць людзі розных узростаў і прафесій: воіны Савецкай Арміі, студэнты, выхаваны дзіцячыя дамы, школьнікі, дзяткі мастацтва, рабочыя. Пабывалі ў музеі нашы літоўскія браты, настаўнікі з Польшчы, уругвайскага дэлегацыя. Наведвалінікі падоўгу стаць перад карцінамі Шыбінава «Радзіма», «Палонныя вядуць», Зайцава «Парад партызан у Мінску», «Абарона Брэсцкай крэпасці ў 1941 годзе», «Намерцц», «Канстанцін Заслоўскі», Красоўскага «Сувораў», «Бярэзіна», «Дзяржын», Камачова «Напярэдадні», перад скульптурамі Азгура, Глебава, Селіханова.

Шмат хто з прыязджаючых у Беларусь краіны з цікавасцю з выстаўкай, бо гэта дапамагае больш дакладна пазнаць нашу Радзіму.

Разгорнем кнігу водгукў — і мы знойдзем у ёй цікавыя запісы.

Сардэчна дзякуючы супрацоўнікам музея за зместовае экскурсію наведвальнік С. Юрагімаў, рабочыя завода заахвочваю Рыжкоў і Мартынюк, школьнікі шостага класа школы № 50 Мінска, народная артыстка БССР Валчанешка, студэнт Каўнаскага політэхнічнага інстытута, супрацоўнікі Магілёўскага ЦЭЦ і інш.

Кітайскі студэнт Чжан І-цзюнь піша: «Дзякую супрацоўнікам музея, якія даў мне магчымасць наведаць гэты пудоўны музей. Я быў уражаны мастацтвам майстроў кішч».

Наведвальніца Салынікава выказала шчырыя пажаданні самым найлепшым творчым песпехамі адукацыйнага трэста З. Азгура, работы якога пакінулі ў яе самае моцнае ўражанне. Нават шчырага апазіцыя. Ала паставіла свой подпіс пад словам, якія пісала пад яе дыктоўку мамі: «Мне ў гэтым музеі спадабаўся дзядуля Ленін».

Пакінула свой шчыры водгук і група воінаў: «Мы, воіны Савецкай Арміі, наведвалі музей, засталіся вельмі задаволены творамі беларускіх мастакоў».

Гартачы старонкі кнігі запісаў, знаходзім у ёй і карысныя парадкі. Ваенаслужачыя з Львова С. Сулаў раіць мастакам зацікавіцца і адлюстраваць «спраўу будаўніцтва, рускімі іх адраджэнні і будучыя славны і пудоўны горад Мінск». Наведвальнік А. Суркоў пажадаў, каб выстаўлялася больш графічных работ.

А вось яшчэ адзін цікавы запіс студэнткі Мінскага педінстытута Б. Славянкі: «Сёння наведала выстаўку ў трэці раз, а ўражанне ўсё тое ж — добрае. І сапраўды, пабываючы ў музеі адночы, немагчыма не прыйсці сюды яшчэ раз, бо, як напісаў журналіст Л. Высоцкі, «жэспэматы выстаўкі яркае сведчанне росту нашага беларускага мастацтва».

Рыхтуюцца да пастаноўкі п'еса «Плакўлы вы маладыя» І. Мележа.

АНСАМБЛЬ ПЕСНІ І ТАНЦА

У перамайскія дні адбылося першае выступленне ансамбля песні і танца Палаца культуры. У складзе яго 150 выканаўцаў — майстры і рабочыя прадпрыемства, члены іх сем'яў. У праграме ансамбля — песні і танцы народнага СССР і краінаў народнай дэмакратыі.

Д. ВЫСОЦКІ.

ПРАЛЕТАРЫІ УСІХ КРАІН. ЯДНАІШЕСЯ!

ЛІТАРАТУРА І МАСТАЦТВА

ОРГАН МІНІСТЭРСТВА КУЛЬТУРЫ І ПРАУЛЕННЯ СЯЮЗА ПІСЬМЕННІКАЎ БССР

№ 44 (1370)

Субота, 6 чэрвеня 1959 года

Цана 40 кап.

Песпехі віцебскіх кінафікатараў

Аршанскія кінафікатары дасягнулі ў гэтым годзе немалых песпеху ў абслугоўванні насельніцтва. План перагана квартала і красавіка гэтага года імі значна перавышаны на ўсіх паказчыках. І таму не выпадкова ў рэспубліканскіх кінафікатары і кантор кінапракату пачаўся імяна тут, у раённым адзеле культуры. Уздзельнікі семінара маглі пераканацца, што за чатыры месяцы не было выпадку, каб якая-небудзь сельская кінаўстаноўка (а іх тут 27) не выканала плана. Паўтары нормы выконваюць не менш палавіны ўсіх кінамаханікаў, Віктар Чарыкоў у першым квартале выканаў план на 206 працэнтаў, з другой палавіны мая пачаў працаваць у лік чэрвеня. І такіх прыкладаў няма.

Як арганізавана праца кінамаханікаў? Што забяспечыла песпех? Аб гэтым падрабязна расказаў уздзельнікам семінара намеснік загадчыка раённага аддзела культуры тав. Верціхоў.

У раёне ўведзена плацідзённая калекцыяна ў філмфаў. Гэта значыць, што адзін-два філмы кінамаханікі дамаструюць у замацаваных за ім вёсках і дзён, пасля — у аддзеле культуры робяць справадачу і атрымаюць новыя карціны. Такім чынам, у кожным населеным пункце кіно бывае піль-шасць разоў у месяц. А кінакарціна, каб «абшчыніці» ўсё ўстаноўкі, знаходзіцца ў раёне тры месяцы.

Сельскагаспадарчыя, навукова-папулярныя і дакументальныя карціны дамаструюцца на так званых падоўжных сеансах. Глядач плаціць за білет на адзін рубель даражэй і глядзіць два філмы — мастацкі і навукова-папулярны. Такі парадок вельмі зручны, ад гледачоў ніколі наракаўні не бывае, план жа дамаструюць сельскагаспадарчыя філмы раёнам перавышаны (паказана 250 філмфаў пры плане 219).

Своечасова і ўмеляя рэклама філмфаў — адна з галоўных умоў песпеху. Самі кінамаханікі раёна зрабілі каля 200 рэкламных шчытоў, 160 шчытоў заклікаў і атрымаў аглядаць базы культрамсба. Насельніцтва ведае аб філмфаў да дзень — два да іх паказаў. Акрамя таго, новыя карціны рэкламуюцца праз калгасныя радыёвузы і рэспубліку газету.

Вельмі важна, што кінамаханікам не даводзіцца займацца перавозкай кінаапаратуры і філмфаў. Гэта робяць транспарт аддзела культуры. Ні на якія іншыя мэты ён не выкарыстоўваецца — гэта стала тут непакісным законам.

Маршрут руху перасоўкі, які правіла, не выходзіць за межы сельскага, у якім пастаянна пражывае кінамаханік. Гэта дазваляе лепш арганізаваць кантроль за яго работай з боку сельскага Савета.

Добра наладжана ў аддзеле культуры сапрацоўніцтва з кінамаханікаў. Дамкі паказчыкаў, насценная газета, «маланкі», «лісткі славны», сатырычны лістак «На році», якія ёсць у аддзеле культуры і ў кінамаханічнай майстэрні, выпускаюцца рэгулярна, паведамляюць аб песпехіх кінафікатараў, востра крытыкуюць недахопы.

З цікавасцю звабміліся Уздзельнікі семінара з работай лепшага кінамаханіка раёна В. Чарыкоў. Ён абслугоўвае два стацыянары са спаранымі кінаўстаноўкамі ў вёсках Пад-

дубчы і Бабінічы, штомесяц ставіць ад 48 да 56 сеансаў. У абодвух клубках ёсць расклад дэманстрацыі карцін на месяц уперад. На нядзельні праводзіцца тры-чатыры сеансы, галоўным чынам днём — так паказалі самі гледачы. Кінамаханік — часты гоць у школы. За месяц ён ставіць да 20 сеансаў для дзяткі. Вярнуўся семінара пачынаюцца ў дакладна вызначаны час — у 9 гадзін 40 мінут. Лібрэта будучых карцін В. Чарыкоў раздае гледачам, ёсць яны і ў магазінах, і ў калгаснай канторы.

Што датычыць сельскагаспадарчых і навукова-папулярных філмфаў, — расказвае кінамаханік, — то іх паказвае разам з лепшымі мастацкімі філмфаў.

Той-сэй пацікавіўся зарплатай лепшага маханіка раёна: у красавіку ён зарабіў 1342 рублі. Якая прада, такія і зарплата!

На наступны дзень семінар праходзіў у аршанскім кінаапарату «Перамога». Аб масавай рабоце з гледачоў расказаў дырэктар кінаапарату Т. Вольковіч.

Як рыхтуюцца канферэнцыя гледачоў? Адміністрацыя кінаапарату падрыхтавае дапрашаныя лісты па прадпрыемствах і ўстановах. На такіх канферэнцыях людзі збіраюцца ахвотна. Пасля справадачы дырэктары выступаюць найбольш актыўна і гледачы; яны даюць ацэнку работы кінаапарату, выказваюць прапановы і заўвагі. Канферэнцыя заканчваецца паказам філмфаў.

У перыяд падрыхтоўкі да XXI з'езду КПСС у кінаапарату амаль кожны чарпер праводзіўся гутаркі, сустрачкі са старымі камуністамі, партызанамі Айчынай вайны і іншымі масавымі мерапрыемствам. Так, перад

паказам філмфаў «Іван Броўкін на паліне» ў кінаапарату праводзілася гутарка на тэму «Маральнае аблічча савецкага чалавека». Вечар успамінаў былых партызан з брыгады К. Заслонава быў арганізаваны ў дзень дэманстрацыі карціны «Гадзіны спыніўся а публіччы». А нядзельні адбылася сустрачка гледачоў з кінарэжысёрам Шульманам. Часта наладжваліся вечары моладзі.

Кожнае масавае мерапрыемства праводзіцца перад апошнім сеансам, прыкладна за 8 гадзін. Звычайна выступленні бываюць кароткімі — па 15—20 мінут. Затым для моладзі арганізуюцца гульні і танцы. Кінаапарату ў такіх дні заўсёды перапоўнены, і гоць у той час, калі раней апошні сеанс наведвалі не вельмі ахвотна.

Масавым мерапрыемствам забяспечылі паспяховую работу кінаапарату «Перамога». Свае планы калектыву кінаапарату сістэматычна перавышваюць.

Многа карыснага пачулі і ўбачылі ў Оршы Уздзельнікі семінара. У Віцебску яны пабывалі ў гародскіх кінаапаратах, аглядалі будаўніцтва кінамаханічнай майстэрні і намешчаны кінапракату, абмяняліся сваімі ўражаннямі. Аднаўдзельніца лумка ўсіх — станоўчы вопыт віцебскіх кінафікатараў павінен атрымаць шырокае распаўсюджанне.

За песпехі, дасягнутыя ў кінаапарату насельніцтва, Віцебскаму абласному ўпраўленню культуры ўручаны Пераданы Чырвоны Сцяг Міністэрства культуры БССР і Рэспубліканскага камітэта прафсаюза работнікаў культуры.

М. ПАХІЛКА.

Семінар работнікаў культуры

Таматыка чарговага семінара работнікаў культуры была разнастайная і цікавая. Вылучылі і прапанавалі рашэнні XXI з'езду КПСС — вось галоўнае пытанне, якое мы абмяркоўвалі на семінары. Загадчыкі ўстаноў культуры расказвалі, якія ў афармляюць наглядную агітацыю ў клубках і бібліятэках, які праводзіць масава-палітычныя мерапрыемствы і прапагандауюць кнігу.

Ціпер усе ўстановы культуры раёна маюць стэнды і фотаматэрыялы на тэмы: «Гэта вырасціў XXI з'езд», «Сямігодка Беларуска», «Сямігодка ў дзевяці», «За што змагаліся працаўнікі сельскай гаспадаркі Уздзельскага раёна ў 1959 годзе», «Наш калгас у 1959 годзе».

Загадчык Магілёўскага сельскага клуба В. Се расказаў аб масава-палітычнай рабоце ў калгасе «Нёман». Тут надымаў быў праведзены вечар на тэму «Вучыцца, жыць і працаваць па-камуністычнаму», у якім прыняла ўдзел кіраўнік брыгады камуністычнай працы жывёлагадоўчай фармы Ала Туліловіч. З вялікай цікавасцю прайшоў вечар «Партыя Леніна ўпэўнена вядзе нас да камунізму!» У вёсцы Магілёўна адкрыўся лекторый культуры.

Загадчык Сямёнавіцкага сельскага клуба М. Сухаверка падзяліўся вопытам арганізацыі лепшай пра-

паганды. Актыўны Сямёнавіцкага клуба правалі цікавы вечар пытаньняў і адказаў на тэму: «Якой будзе наша Радзіма ў 1965 годзе». Агітацыйна-мастацкая брыгада клуба рэгулярна выступае з канцэртамі і брыгадаў свайго калгаса і ў суседніх сельскагаспадарчых.

Загадчык Прысмынаўскага сельскага клуба заслужаны дзеяч культуры БССР П. Шыдлоўскі расказаў, які працуе народны ўніверсітэт культуры ў калгасе «Чырвоны Кастрычнік».

На семінары абмеркавана паставіна ЦК КПСС «Аб стане і мерах паліпашчэння масава-палітычнай работы з гледачоў Сталінскай вобласці».

На наступны дзень загадчыкі сельскіх клубках, бібліятэк і хатчытальні выехалі ў сельскагаспадарчы «Новае жыццё». У полі для калгаснага клуба Ірына Ваіцяховіч, рабочы Іван Арышч, калгасніца Лязьбіга Валдукевіч — не толькі актыўныя члены клуба, але і прапагандаісты ўсіх цікавых спраў, якія тут праводзіцца. Напрыклад, яны дамагліся, што газетны і кніжны паяр чытаюць у кожнай брыгадзе, у кожным доме калгасніка.

Недарма, калі мы спыталі ў камсамолькі Валентыны Бабрышчак, ці дапамагае ёй чым-небудзь клуб, яна адказала:

«Дык жа без клубка і жыць нельга».

Вельмі часта бывае так: у клубе ўсё ёсць — і прасторнае фойе, і раскошная зала для гульняў, і чытальня залы з дэкаратыўна чарпіскай і кніжнымі выстаўкамі. І ўсё ж у ім сумна — чалавеку няма куды сёбе падаць.

У калгасе імя Чапаева ўвесь актыўны загал перадавае а планам работы клубка, які зацвярджаецца на камсамольскім сходзе. За некалькі дзён да прыезду лектара вышываюцца ў лядных месцах малуцінныя афішы. Актыўны ідуць у брыгады паведаміць калгаснікам аб тым, што тутка адбудзецца цікавая лекцыя. Ранішай і ўвечары пра яе паведамляюць праз калгасны радыёвузел.

Сакратар камсамольскай арганізацыі Аўгустына Дзямчынскі і ўсё 13 камсамольцаў актыўна ўздзельнічаюць у рабоце клубка. Камсамольцы і моладзь дапамагаюць арганізаваць вечары адпачынку, ствараюць чырвоныя куток на ферме. Некя камсамольцы калектыву прапачылі кнігу пра вырошчванне кукурузы. Завязалася гутарка, а пазней быў праведзены вечар палітоўдаў. Крытычныя заўвагі, выказаныя там, былі абмеркаваны на праўдлівым калгасе.

Вялікую дапамогу клубу аказвае старшыня калгаса тав. Бычкоў і сакратар партарганізацыі тав. Працкоў. Яны самі часта выступаюць з лекцыямі і заўважваю членамі савета клубка.

У калгасе мяркуецца адкрыць кіналекторый, набыць філмаскоп з дыяфілмай на прыродазнаўча-навуковыя, атэістычныя і сельскагаспадарчыя тэмы. Запланаваны лекцыі аб выхаванні дзяткі, гутаркі пра тое, як смачна прыгатаваць ежу, як прыгожа апрапаца і г. д.

Але клуб яшчэ не ўсё робіць для лепшага адпачынку калгаснікаў. У клубных гуртках займаюцца толькі спевакі, танцы. А траба ж, каб у клубе знайшлі сабе заняткі і будучыя літаратары, і мастакі, і фатографы, і аматары кроў і шыцца, вазанія і вышыўкі.

Моладзь марыць мець свой парк. Траба неадкладна вырашыць і гэтае пытанне.

І хоць ведае Віктар Шакалея, што ўсё гэта не так лёгка зрабіць, але ён упэўнены, што планы яго будучыня ў бліжэйшы час дапамогуць актыўнасці!

В. СІДНЕУ.

СУСТРАЧЫ З СЯБРАМІ

Матнее дружба працоўных напай рэспублікі з народамі домакратычных краін. Іх аб'ядноўваюць адзіныя мэты і жаданні — лабудова светлага камуністычнага заўтра, барацьба за трывалы мір ва ўсім свеце. За апошнія гады Беларусь наведвалі рабочыя дэлегацыі Кітая, Польшчы, Албаніі, Балгарыі. На беларускай сцэне выступалі вядомыя артысты гэтых краін. У салонах Мінска экспанаваліся выстаўкі майстроў мастацтва і фотаматэрыяў Румыніі, Венгрыі, Кітая.

8 чэрвеня ў сталіцы Румынскай Народнай рэспублікі Бухарэстце не зусім звычайны дзень. Да брыгады народа выехала вялікая група дзяржаўнай культуры Беларусі. Там пачнуцца Дні беларускай культуры, якія яшчэ больш умацоўваюць нашы сувязі.

З чым пазнаёмся працоўныя Румыніі ў гэтыя дні? Каля 150 лепшых работ прадастаўяць мастакі, скульптары, графікі. Сярод іх творы Я. Зайцава,

П. Гаўрыленкі, А. Волкава, С. Селіханова, З. Азгура. У поўным складзе выехаў Беларуска дзяржаўны ансамбль песні і танца пад кіраўніцтвам Г. Шітовіча. Спэвакі і танцоры выступіць у канцэртах, праграмы якіх складзены з твораў беларускіх аўтараў. Артысты Тэатра оперы і балету Т. Шымко і А. Генералаў прымуць удзел у спектаклях Бухарэскага опернага тэатра.

У шматлікіх кінаапаратах Румыніі адбудуцца фестывалы філмфаў Беларускай студыі. Гледачы пазнаёмся з лепшымі творамі кінамастацтва «Гадзіны спыніўся а публіччы», «Чырвоны ліст», «Канстанцін Заслоўскі», «Віншэнтэ мастацтва БССР» і інш.

Добра ведае румынскі чытач і творы беларускіх пісьменнікаў. На румынскую перакладзены творы Я. Купалы, Я. Коласа, М. Танка, апавяданні Э. Самуіленкі, М. Лынькова. Для сустрачкі з чытачамі выехаў у Румынію пісьменнік І. Шамакін.

Творы беларускіх пісьменнікаў за мяжой

Тры палыны ў перакладзе на чэшскую мову М. Вечаравай выдала пражэскае выдавецтва «Свет Савецку».

У 1956 г. у Шанхаі вышла паэма А. Куляшова «Новае рэчышча» ў перакладзе Му Му-цзюя. Выдадзены два асобныя выданні памы «Толькі ўперад» і «Прыгоды цымбал».

Браніслаўскае выдавецтва «Свет савецкім» выдала апавесць «У Забалотці дзее Я. Брыля. Апавесць вышлі і на кітайскай мове. Зборнік апавяданняў «Зялёная школа» І. Брыля выданы ў Бухарэстце.

«Глыбокая пільна» І. Шамакіна другім выданнем вышла ў Варшаве. Зборнік апавяданняў «У Маскву» дзяткі выдалі ў Кітаі.

«Раха ў гарах» Т. Хадкевіча, «Пасустрач» У. Шахаўна, «Палескія рабыніны» Я. Маўра, «Выбаўчыце, калі ласка» А. Макаенка выданы на нямецкай, албанскай, кітайскай і чэшскай мовах.

Беларуская літаратура, на сёння чэшскага крытыка І. Румлера, свёна прадстае перад замежным чытачом як адзін са сцягнутаў савецка-амерыканскага рэалізму.

Зборнік апавяданняў Эм. Бядулі

«Тры палыны» ў перакладзе на чэшскую мову М. Вечаравай выдала пражэскае выдавецтва «Свет Савецку».

У 1956 г. у Шанхаі вышла паэма А. Куляшова «Новае рэчышча» ў перакладзе Му Му-цзюя. Выдадзены два асобныя выданні памы «Толькі ўперад» і «Прыгоды цымбал».

Браніслаўскае выдавецтва «Свет савецкім» выдала апавесць «У Забалотці дзее Я. Брыля. Апавесць вышлі і на кітайскай мове. Зборнік апавяданняў «Зялёная школа» І. Брыля выданы ў Бухарэстце.

«Глыбокая пільна» І. Шамакіна другім выданнем вышла ў Варшаве. Зборнік апавяданняў «У Маскву» дзяткі выдалі ў Кітаі.

«Раха ў гарах» Т. Хадкевіча, «Пасустрач» У. Шахаўна, «Палескія рабыніны» Я. Маўра, «Выбаўчыце, калі ласка» А. Макаенка выданы на нямецкай, албанскай, кітайскай і чэшскай мовах.

Беларуская літаратура, на сёння чэшскага крытыка І. Румлера, свёна прадстае перад замежным чытачом як адзін са сцягнутаў савецка-амерыканскага рэалізму.

Зборнік апавяданняў Эм. Бядулі

„Без клубка і жыць нельга!“

Гродзенскае абласное ўпраўленне культуры правяда

Пушкін і народная творчасць

И неподкупный голос мой
Был эхо русского народа.

ПУШКИН.

А. С. Пушкін, як адзначаў Дабра-дубаў, зрабіў адкрыццё рэаліс-мацы — першы даў геніяльна-завершаныя ўзоры рэалізму і народнасці ў рускай літаратуры.

Творчасць Пушкіна — аб'ядна-ленне лепшых дасягненняў літаратуры і народнай творчасці. На справяд-ліваму выказванні Максіма Горькага, Пушкін не толькі звярнуў выключ-ную ўвагу на народную творчасць, але і «фаў» яе ў літаратуры ў са-праўдным выглядзе, без скажанняў і ўпрыгожванняў, уласцівых пра-дэўнікам афіцыйна-дваранскай лі-таратуры. Ён упрыгожваў народную песню і казкі бласкам свайго тален-ту, але пакінуў названымі іх сэнс і сілу.

Цікаваць Пушкіна да народнай творчасці не паслаблялася на праця-гу ўсяго яго творчага жыцця. Ён вы-спына вывучаў, збіраў і ўмева вы-карыстоўваў вусную паэзію народа, з якой знаёміўся яшчэ ў дзяцін-стве — з вуснай сваёй любімай няні Арыны Радзіёўнай, якая вядла шмат народных песень і казак.

Само жыццё штурхнула Пушкіна да народнай творчасці. Вучуцы сям'ю свайго часу, сапраўдным «прадэў-ніком яго разушчанага жыцця» (Бялін-скі), Пушкін змагаўся за народнасць і нацыянальнае самабытнасць род-най літаратуры. Ён добра ведаў, што народная творчасць — найбольш каштоўны мастацкі матэрыял для вывучэння жыцця і сьветапогляду народа, трымаў аснову народнасці і самабытнасці рускай літаратуры. Пушкін быў глыбока перакананы, што вядлікі творы сусветнай лі-таратуры выраслі з народнай творчасці. «Лавія існавала раней за з'яўлен-не бессмертных геніяў (г. зн. геніяль-ных пісьменнікаў. — П. А.), якія адарылі чалавечтва вядлікімі твора-мі... — спрадзявіла сьветагоддзі ён... Гэтыя геніі іпілі па дарозе, ужо пракладзенай», — г. зн. па дарозе народнай творчасці.

Не выпадкова Пушкін даў высо-кую ацэнку народным прыказкам і прымаўкам, песням, казкам і іншым жанрам народнай паэзіі. «Якое ха-рацтва гэтыя казкі! Кожная з'яў-ляецца пам'яць», «Якая раскоша, які сэнс, які толк у кожнай прымаўцы ён!» Якое золата! — захапляўся ён.

Пушкін неадразавава заклікаў ма-ладзых паэтаў вучыцца ў народа — вывучаць яго мову і творчасць: «Чы-тайце прастаронныя казкі, чытай-це пісьменнікі, каб быцьч уласні-цамі рускай мовы»; «Вывучэнне старажытных песень, казак і да т. п. неабходна для дасканаласці ведання ўласцівай рускай мовы. Крытыкі нашы дарэмна ім гробюць».

Зусім натуральна, што народную творчасць увабраў ўсе лепшыя творы Пушкіна — і яго лірыка, і паэмы, і драмы, і проза.

Яшчэ ў літэрацыйны гады Пушкін стварыў рад твораў, у якіх шырока выкарыстоўваў вусную паэзію. Да іх траба аднесці вершы «Казак» і «Ра-ман» («Под вечер, осеню не настает»), якія хутка сталі народнымі песнямі. У літэратуры пачаў і славу-тую паэму «Руслан і Людміла».

Верш «Казак» заснаваны на сюже-це ўкраінскай народнай песні. Але фальклорныя элементы ў ёй з'яў-ляцца пакуль што чыста знешнімі рысамі народнага побыту і мовы.

Больш яркія рысы фальклору ў паэме Пушкіна «Руслан і Людміла», лабудаванай на казачных матывах. Тут паэт глыбей праігнаваў у сэнс на-роднай творчасці, стваряе на аснове вусна-паэтычных матываў такі твор, пра які можна сказаць з Пушкіным: «Там рускі дух... там Русько пахне!».

Глыбока народны па характару пра-лог да «Руслана і Людмілы» — сінаг публічных рускіх казак, «Пра-лог да «Руслана», — пісаў Горкі,

у Казані і на Урал, дзе сабраў многа каштоўнага матэрыялу пра публіч-ныя Гаты матэрыял быў умева выкарыстаным ім у «Капітанскай да-чы» і «Гісторыі Пугачова», у пры-ватнасці пры абмалёўцы вобраза Пугачова. Пушкін як бы падкрэсліў, што падзеі, апісаныя ў названым творах, падлягаюць з народнага пункту погляду — г. зн. праўдзіва.

Глыбокае разуменне Пушкіным на-роднай творчасці ярка адбіваецца і ў яго «Казках», якія паявіліся ў выні-ку вывучэння ізаў і паэтычных асаб-лівасцей рускай народнай паэзіі.

Пушкін — «стараўліны чаруючы характаром і розумам казак» (Гор-кі) — ярка адбіраваў народныя аптызмы, такі характарысты для вус-най паэзіі прапоўных мас.

У аснову пушкінскіх «Казак» ляглі народныя сацыяльна-бытавыя і чароўныя казкі, у прыватнасці, па-чутыя паэтам ад Арыны Радзіёўнай. У іх блізкава адлюстраваны сэнс і змест народнай творчасці, у першую чаргу імкненне да свабоды і няна-вісна да эксплуатацый — папоў, памешчыкаў і цароў. «Ва ўсіх гэтых казках, — адзначаў Горкі, — на-смешліва адмоўны адносіны наро-да да папоў і цароў Пушкін не ўста-і не затушчываў, а надварот, адцяп-ліва больш рэзка».

У «Казкі пра папа і работніка яго Балду» Пушкін настала ярка адлю-стравана нянавісна народа да духав-ства, што яна ў дарэваліцыйны перыяд не магла быць надрукавана поўнасьцю.

Сацыяльнае зло падкрэслівана Пушкіным і ў іншых казках, у прыватнасці ў «Казкі пра цара Салта-на» і «Казкі пра рыбака і рыбку». У іх высеіваюцца цары і двара-не — прыгнатыя народна. Такім чынам, не толькі лепшыя творы са-цыяльнай лірыкі, драматы і про-зы, але і казкі Пушкіна выкрывалі «барство дыкое», прыгоніцтва і самаўладства.

Уся творчасць Пушкіна — гар-манічнае спалучэнне лепшых лі-таратурных традыцый і рэалізму на-роднай паэзіі. Зусім натуральна, што многія творы Пушкіна, якія выра-слі на аснове народнай творчасці, пе-раішлі ў вусную паэзію. Гэта да-чытаў у першую чаргу «Казак» і многія песень і рамасаў вядлага паэты.

Сярод дэкабрыстаў вядлікай папу-лярнасцю карысталася пушкінская вершы-песні «Самаўладны ліхадзеі! П'яце, твой род я ненавіджу». Гэтыя вершы спяваліся на матыў «Мар-сельезы».

Найбольшым поспехам у народзе з твораў Пушкіна карысталася «Чор-ны шаль» і асабліва «Вязень». «Чорны шаль» зараз жа выклікаў пераіманні, сярод якіх самае ўдалае «Уральскі казак» С. Аксёна.

«Вязень» шырока распаўсюдзяў-ся як народная песня сярод прыг-нечных мас. Яго асноўны матыў — прага свабоды — поўнасьцю адля-даў паучушы і настрой прапоўных эпохі распаў феадалізма і капіталі-зма. Гэтая песня, якая заклікала да свабоды, на працягу шалага стагод-дзя выконвала рэвалюцыйную ролю.

Апрача пам'янітых твораў Пушкі-на, у народна-песенным рэпертуары карысталася і карыстаюцца вядлікай папулярнасцю «Чаркеская песня», «Стары муж», «Дзюбаты-прыгажуні», «Зімова веча», «Буря мглою неба крые...», «Песня пра Сцяпана Разіна», «Зімова дарога», «Грутан да гругана дачка», «Вярнуўся ўна-чы млынар» і іншыя.

Песня сувязь Пушкіна з народнай творчасцю, глыбока цікаваць да вуснай паэзіі і геніяльнае выкары-станне яе — ярка сведчае народ-насці пісьменніка, яго шчырай люб-ві да прыгнечанага народа.

Уважлівае і любючае стаўленне Пушкіна да народнай паэзіі і ўмева выкарыстанне яе ў творчасці ў мно-гіх пачуццельна і для нашых савес-ціх пісьменнікаў.

П. АХРЫМЕНКА.

Наша артыстка

Знаёмчыся з кнігай, дэпутаты чытаў зяўтаецца да прадмовы, да з'яўлення і каментарыяў. Бо аўтар, я-дом, зацкаўлены, каб яго твор быў больш зразумелы чытачу, таму ішоў рач сам дадае да тэксту неабход-ныя тлумачэнні. Бывае ж, што за гэ-тую справу баршча супраціўнікі вы-давецтваў і навуковых інстытутаў, якія рыхтуюць да друку выданне.

Пазнаёмчышыся з заўвагамі і ка-ментарыямі да некаторых кніг, вы-пушчаных беларускімі выдавецтвамі, пераканавешся, што яны не заўсёды дастаткова кваліфікаваныя, каб да-памагчы чытачу.

Звернемся да збору твораў Яні-Ку-палы ў шасці тэмах (выдавецтва Ака-дэміі Навук БССР, Мінск, 1954—1954), да сямітомнага збору твораў Яўба Коласа (Дзяржаўнае вы-давецтва БССР, Мінск, 1952) і «Род-най літаратуры» для V класа (Дзяр-жаўнае вучэбна-педагагічнае вы-давецтва БССР, Мінск, 1955).

Негды не папракнуч складанасць заўваг і каментарыяў да гэтых вы-данняў. Вельмі ж часта тут выла-зі неадэкватнае тлумачэнне слоў.

Напрыклад: «Заслаў — былое мя-стэчка Мінскай вобласці, цяпер буйны (21) раённы цэнтр» (Збор твораў Яўба Коласа, т. II). Заслаў і цяпер мястэчка, раённы цэнтр, але не буй-ны. Як жа растлумачыць гэтае «буй-ны»?

«Калашман — шырокая штаніна» (Збор твораў Яўба Коласа, т. IV). Па-першае, треба напісаць не штані-на, а калаша ці калашанам. Па-другое, калашанам (і калашанам) у наро-дзе называюць чалавека, у якога до-гія, шырокія, прытым разарзаныя ка-лошы або ў якога адзены шырокая, доўгая раба, палі які апрацоўвае першакласнае тэхніка. Гаспадыні гэтай тэхнікі з'яўляецца зараз Та-ня.

А як жа артыстычнае здольнасці, тая іскарка, што гарыць у душы ма-ладога спецыяліста-кам-самолькі? У чым яны праўдзіва?

Таня Шумская — ак-тывістка ўдзельніца мастац-кай самадзейнасці Ла-мавіцкага сельскага клуб-а.

Шчырыя. Чыстыя зя-вочы голас п'яе аб ка-ласным жыцці і кожнае слова, кожны гук — блізка сэрцу таленавітага выканаўцы, бо Таня до-бра пазнала працу ў ка-ласе і шчаслівае калгас-нае жыццё.

Скончыцца песня — і ўзрымаецца зала ад гро-му аплачсентаў. Не-дзяржа каганіцы, сель-скаарыбны імя Кірава, гаворыць аб Тані Шу-скай, коратка заклячу-ючы:

— Наша артыстка.

На здымку: камсамол-ка Таня Шумская.

Тэкст і фота-Ем. Каркіна. Ахільскі раён.

Заўвагі аб „заўвагах“

«Родная літаратура» для V класа. У гэтым жа па-друкі слова «каўкі» тлумачыцца як ітшукі. Але ж які кантраст? Так вучы і не ведаюць, што каўкі — гэта гакаі.

Дарчы, яшчэ адно тлумачэнне ў «Роднай літаратуры» для V класа: «Крова — па-польску карова». Ма-шы, надварот: крова (па-поль-ску) — карова.

Часам каментары тлумачыць бе-ларускую мову перакладам на рус-кую мову, толькі запісваюць гэтыя словы па-беларуску.

Напрыклад, слова кяціць раслу-мачана як скачваюць (Збор твораў Яні-Купалы, т. III).

«Дзе пыліто — крэпка набіць» («Родная літаратура» для V класа. Па-першае, крэпка — рускае слова, па-другое, дзе пыліто — не абавязкова набіць; «дзе пыліто» можа азначаць і «добра выляць»).

«Будан — араўляны шалаш» (Збор твораў Яўба Коласа, т. IV). На са-май жа спрае не драўляны, а з галя, з лапак.

А вось зусім няправільнае тлумач-ненне: «Арганісты — духоўная асоба ка-таліцкай царквы» (Збор твораў Яўба Коласа, т. II). Арганіст — гэта музыкант (а не духоўная асоба), які грае на аргане. Ды наогул ці варта было тлумачыць гэтае сло-ва?

«Нагла — раптам» (Збор твораў Яўба Коласа, т. I). Зразумела, што нагла — гэта раптам, а нахання.

Слова сунастка растлумачана як сутнасць, памурка чалавек (Збор твораў Яўба Коласа, т. I). Сунастка — слова дыялектнае. Яно супраціста-на, напрыклад, у гаворках Каміль-шчыны і азначае: тонкая палачка, якую асабваюць у вушкі кубла, каб не адкрываўся веха. Сунастка — гэта затчка.

«Сяўкі-тут сяўбіт» («Родная лі-таратура» для V класа). Вось радкі, адкуль узятая слова:

Адборны жита зярнаты
Саджае сяўку ў гектары.

Радкі паказваюць, што сяўкі — звычайная сялка.

«Прызьмо — частка запрыжкі для вала» (Збор твораў Яні-Купалы, т. III). У сапраўднасці ж прызьмо — вярэвочка, якой прывязваюцца, пры-маюцца аголы для ярма.

Неадэкватна тлумачыцца слова: «ваўкалак — па народных лавер'ях, чалавек, які мае здольнасць абрач-вацца ў воўка (замест перакінуці».

«Паснак — перапечка ў выглядзе баіна, якая спечана з хлебнага пест-ка» (Збор твораў Яўба Коласа, т. IV). Паснак, як і сам прадмет, абазначае гэтым словам, добра я-домна, а слова перапечка патрабуе тлумачэння.

У названых выданнях ёсць тлумач-ненне, якое абазначаюць меры аб'ёму, даўжыні, вагі і г. д. Справа ў тым, што і пасля тлумачэння гэ-тыя словы ў большасці апыдажу за-стаюцца незразумелымі. «Губіна — мера нітка асновы палатна пубай даўжыні» (Збор твораў Яўба Ко-ласа, т. V). Атрымалася награву-ацненне слоў у родным склоне, акра-шчы назоўніка мера. А ён зусім не дае ўдзялення аб губіцы як адзіным меры.

«Кручок, паўкварты, кварта — дарэваліцыйныя меры вадкасці» (Збор твораў Яўба Коласа, т. IV). Такім жа спосабам тлумачыцца сло-ва перацана, паўкварты, гарнец і інш. Так і невядома, што ж гэта за меры?

Есць выпадкі, калі тлумачыцца адліка меры, але зноў жа, адліч-кай, якая ў сваю чаргу, патрабуе аз-начэння: «Цала — мера даўжыні, роў-ная аднаму здымку» (Збор твораў Я. Купалы, т. V). А чаму ж тады роўны здым?

Часта ў заўвагах без патрэбы тлу-мачыцца агульнавядомыя словы, та-кія, як падняццельна, панаўляльны, рагі, засаб, шыякмі, каб прымеў, па-роўна, чаруаўні, швагер (Збор твораў Яўба Коласа, т. I, стар. 159, 189, 229, 244).

Прыведзеныя прыклады сведчаць аб неабходнасці самага сур'ёзнага стаўлення супраціўнікаў выдавец-тваў і рэдактараў выданняў да скла-дання каментарыяў і заўваг да кні-гі.

М. ГУЛІЦКІ,
В. РАБКЕВІЧ.

У будаўніку калійнага камбіната

Саюз савецкіх кампартыяў БССР наладзіў творчую сустрэчу будаўні-коў Старобінскага калійнага камбіна-та з кампартыямі, паэтамі і арты-стамі Мінска.

У гэці да будаўнікоў прыхалі кампартыі: народны артыст СССР Я. Шкоцік, народны артыст БССР М. Аладаў, заслужаны дзеяч мас-таўтваў БССР Ул. Алоўнічук, паэты

песеннік А. Бачыла і А. Русак арты-сты К. Ясінька, В. Фамічэўка, Ю. Смірнов, Ю. Матрава, М. Пігу-леўскі, студэнт кампартыі Л. Га-лушэў і В. Сахарыя.

Кампартыі падыяліліся з прысут-нымі творчымі планамі. З чытаннем вершаў выступілі А. Бачыла і А. Ру-сак. Артысты выканалі папулярныя песні і рамасы беларускіх аўтараў.

У дзядзькавай кузні

Аляксей КУЛАКОЎСКІ

Пакуль Росік Шыпуцька палечваў свае бакі і ногі, Якаў нешта каля месяца выконваў абавязкі загадчыка гаража. За гэты час ён уладка-ваў са сваімі вярчымі заняткамі і блізка па-знаёміўся ішч з двума харошымі чалавекамі: кавалем дзядзькам Алесем і артаўніком гаража Таліонам.

Я таксама добра ведаў гэтых людзей, памятаў іх з дзяцінства. Таліон мігта год быў у Дабрэсельскім пастухом, пасіў каровы. Слава аб ім ішла далёка і перш за ўсё — за дзё-выны голас. Калі гука была на світанні: «Ка-ровы выганяй!» дзё не толькі кожная гаспады-ня ў Дабрэсельскім пачуе, а ў добрую пагодлі-вую раніцу пастухі суседніх вёсак ухопляцца, на бігу праіраці вочы. І пачынаюцца ў іх спе-сабавіце саборніцтва, то маней гукае. Талі-он не ў гэты пераходзіў на другое, дзё палым-лаўся ў ішч, каваль з усмешкай адшывраў ад ся-бе гатовы, здавалася, ішч гарачы прыгучо-ны. Мы падхоплялі яго ледзь не на люты і аглядалі, абмавалі, ці правільна ўсё зроблена, ці няма тут якога тандацы. І ішч больш зды-ляцца, калі бачылі, што і змайстравана ўсё найліш і па форме. Дзядзькаў кош не ўступіць ніводнаму нашаму.

Пакуль мы аглядалі наніку, руплівы каваль австраў па глады камень, свой склалачык. Ноў у яго быў вядлікі, а хоўстам араўлівым тронам, каб дзёржачы было добра і блішчэў на сонцы, як свежа адбіта кеса. Мы і на гэты нож з за-іраццо наглядалі, бо кожны з нас ведаў, што дзядзька каваль зрабіў яго сам. А калі сам зра-біў, то пубна, няма на свеце больш вострага на-жа. Можна, таму і стружа ёч так хутка і глады.

Падварыўшы гэты пясак, дзядзька Алесь адышчэў, на неўкі час ад гуты і вяртаўся з пэ-лым бірэмем светла-жоўтай, ішч вільготнай ялоўшчэй кары. Тут жа хуценька раўняў яе, абкантоўваў і, пакуль хто небудзь з нас гаво-тачыў: «Жоні бранч, коні бранч», у яго ўжо гаво-тачыў больш дзе пары лядаў.

Я рад быў, калі дзядзеўся, што Якаў блізка сінюшчэ з дзядзькам Алесем і Таліонам. Пра іх у Дабрэсельскім ніхто не мог сказаць кепскага слова. Таліон аступіў ад шчырай работы, таму што паслабей здароўем, а дзядзька Алесь і пр-пер кожны дзень на дасевіці прыходзіў у тэ-стаўскую кузню і пачынае дробнечка і рупліва зваўчы ў сваё кавалда. Горан у яго ўжо даўно электрычны, механізаваны, а кавалда старо-е, купленнае некалі за ўласныя срэды.

Вядома, цяпер ужо няма ў дзядзькі Алесі та-кога незвычайнага спрыту ў рабоце, які быў раней, аднак жа рукі яго хоўдзяць ішч спраўна і ўвучына: адуучыцца тая ж дакладнасць, жва-васць у руках, профісійны ўклад. Які часта за-відаць у кузні раніцаў, калі Алесь быў там ішч адліт, салдзіць дзе-небудзь абоку, каб не за-мінаці, і сачыў за кавальскай работай. За дзядзь-кавым майстэрствам шчыра было наіраўна. Стары каваль раўняў якую-небудзь новую і давалі скла-данае работу, перш чым пачаць яе, глядзеву ў-пачынаць у чаржы. А потым усё ішло так легка, ні-бы ён гуляўчы, паўтараў даўно вядомае. Не ве-рылася, што пад яго малатком жалеза, а ўвесь час хадзела думашь, што чалавек мае справу з восткам.

Ішчы раз Якаў прыносіў якую-небудзь часцінку з машыны. Сам ён там нічога не мог разабраць, хоўч апошніы месяцны жонка займаўся тэхнічай; і чытаў, і ў матарах штодна пароўся. А стары ка-валёў браў гэта ў рукі і, хоўч ніколі раней у во-чы не бачыў, пачынаў адраў раўнячы. Праз хвіліну ён ўжо тлумачыў, што тут не на месцы і як яго треба паравіць. Тлумачыў і паказваў чор-ным ад вугалю палым.

За гэтым правіцтвам палым уважліва сачыў яго вучы, у большыя дабрэсельскія хлопцы, сачыў і Якаў. Несучы по-тым наладжаную дэталю ў гараж, Семігон не мог надзівацца ўмеўству звычайнага, у мінулым в-я-

Новая апавесць Аляксея Кулакоўскага пры-свечана людзям вядлікай новабудой на Ста-робіншчыне. Аўтар сам адуў родам і таму на некаторых старонках апавесці ён расказ-вае пра сваё зямелько, якія цяпер прымаюць актыўны доўла ў будаўніцтве.

Дружым раздзел з апавесці.

важна ехаў праз усю вёску і з гонарам паглядаў на пукатыя рэбры свайго новага каша. Зусім жа гатовы кош ён вёз не раней, як праз два-тры дні. «Што ні тыдзень, то кош», — казалі пра са-мых стараных і спрытных каніпасаў.

А дзядзька Алесь спраўдзіўся з усім гэтым менш чым за адну раніцу.

Зачынуўшы зубамі апошні карнычкі вяр-хняй ішчы, каваль з усмешкай адшывраў ад ся-бе гатовы, здавалася, ішч гарачы прыгучо-ны. Мы падхоплялі яго ледзь не на люты і аглядалі, абмавалі, ці правільна ўсё зроблена, ці няма тут якога тандацы. І ішч больш зды-ляцца, калі бачылі, што і змайстравана ўсё найліш і па форме. Дзядзькаў кош не ўступіць ніводнаму нашаму.

Пакуль мы аглядалі наніку, руплівы каваль австраў па глады камень, свой склалачык. Ноў у яго быў вядлікі, а хоўстам араўлівым тронам, каб дзёржачы было добра і блішчэў на сонцы, як свежа адбіта кеса. Мы і на гэты нож з за-іраццо наглядалі, бо кожны з нас ведаў, што дзядзька каваль зрабіў яго сам. А калі сам зра-біў, то пубна, няма на свеце больш вострага на-жа. Можна, таму і стружа ёч так хутка і глады.

Падварыўшы гэты пясак, дзядзька Алесь адышчэў, на неўкі час ад гуты і вяртаўся з пэ-лым бірэмем светла-жоўтай, ішч вільготнай ялоўшчэй кары. Тут жа хуценька раўняў яе, абкантоўваў і, пакуль хто небудзь з нас гаво-тачыў: «Жоні бранч, коні бранч», у яго ўжо гаво-тачыў больш дзе пары лядаў.

Я рад быў, калі дзядзеўся, што Якаў блізка сінюшчэ з дзядзькам Алесем і Таліонам. Пра іх у Дабрэсельскім ніхто не мог сказаць кепскага слова. Таліон аступіў ад шчырай работы, таму што паслабей здароўем, а дзядзька Алесь і пр-пер кожны дзень на дасевіці прыходзіў у тэ-стаўскую кузню і пачынае дробнечка і рупліва зваўчы ў сваё кавалда. Горан у яго ўжо даўно электрычны, механізаваны, а кавалда старо-е, купленнае некалі за ўласныя срэды.

Вядома, цяпер ужо няма ў дзядзькі Алесі та-кога незвычайнага спрыту ў рабоце, які быў раней, аднак жа рукі яго хоўдзяць ішч спраўна і ўвучына: адуучыцца тая ж дакладнасць, жва-васць у руках, профісійны ўклад. Які часта за-відаць у кузні раніцаў, калі Алесь быў там ішч адліт, салдзіць дзе-небудзь абоку, каб не за-мінаці, і сачыў за кавальскай работай. За дзядзь-кавым майстэрствам шчыра было наіраўна. Стары каваль раўняў якую-небудзь новую і давалі скла-данае работу, перш чым пачаць яе, глядзеву ў-пачынаць у чаржы. А потым усё ішло так легка, ні-бы ён гуляўчы, паўтараў даўно вядомае. Не ве-рылася, што пад яго малатком жалеза, а ўвесь час хадзела думашь, што чалавек мае справу з восткам.

Ішчы раз Якаў прыносіў якую-небудзь часцінку з машыны. Сам ён там нічога не мог разабраць, хоўч апошніы месяцны жонка займаўся тэхнічай; і чытаў, і ў матарах штодна пароўся. А стары ка-валёў браў гэта ў рукі і, хоўч ніколі раней у во-чы не бачыў, пачынаў адраў раўнячы. Праз хвіліну ён ўжо тлумачыў, што тут не на месцы і як яго треба паравіць. Тлумачыў і паказваў чор-ным ад вугалю палым.

За гэтым правіцтвам палым уважліва сачыў яго вучы, у большыя дабрэсельскія хлопцы, сачыў і Якаў. Несучы по-тым наладжаную дэталю ў гараж, Семігон не мог надзівацца ўмеўству звычайнага, у мінулым в-я-

На беларускай мове

У 1836 г. Аляксандр Сар-геевіч Пушкін марнуў аб тым часе, калі яго творы будучы чытаць усё народны Русь: «...і горды ўнук сла-вы, і фін, і зараз дзікі туагус, і стэпаў друг калы-мак».

Мара вядлікага паэта здзейнілася толькі тады, калі Расія стала сацыялістыч-най краінай, калі пачала развівацца «жоганасны нальняны культура нашай краіны і ішчыя якія народы ўспрымаю атрымалі сваю пісьменнасць. Перакладзе-вае на мовы розных наро-даў, паэзія Пушкіна ад-дзярла і адгярнае веліч-ную ролю ў развіцці паэтыч-кай творчасці народаў СССР.

На беларускай мове паэзі-я Пушкіна ўспрымаю прагучала ішч да рэвалю-цыі. У

„Андрэй Касценя“ па радзе

Беларускае музычнае радыёвяданне заслужана лічыцца піянерам у справе прапаганды лепшых узорў нацыянальнай музыкі нашай рэспублікі. Яскравым прыкладам можа служыць і мантаж оперы аднаго са старых кампазітараў Беларусі М. Аладава „Андрэй Касценя“, якая шчыра атрымала сцэнічнага ўвасаблення. Мантаж прагучаў гэтымі днямі ў афісе.

Опера „Андрэй Касценя“ напісана кампазітарам у 1948 г. Задумана адносіцца да жыцця ранейшага часу — да 1943 г. Яна з’явілася водгукам кампазітара на гібель народнага мсціўца Канстанціна Заслонова. На падставе операга сцэнарыя М. Аладава пазіт П. Глебка стварыў лібрэта „Андрэй Касценя“, дзе правобразам галоўнага героя з’явіўся Канстанцін Заслонаў. Характэрнаму бясстрашнасці і вынаходлівасці галоўнага героя, імем якога названа опера, лібрэтыст падкрэсліў і вобраз народа — рабочых чыгуначнага дэпо, сялян, якія мужна ваявалі барацьбу з фашызмам і дэмагатамі Касцені ў яго справе.

Опера напісана ў традыцыйных рускіх класіках. Асабліва тут, як і ў шэрагу іншых гераічных опер саветскай кампазітару, адчуваецца оперныя прыпынкі Мусаргскага з яго дынамічным напружэннем і спаным, арабска-романтычным стылем, што набліжае твора да слова. Гэта опера характэрная і сваёй жанравай шматграннасцю. Тут і разнастайнасць па эмацыянальнай выразнасці ары, песні, кулеты, хоры, і ансамблевая сцэна, дзе ў сутычцы раскрываюцца характары герояў.

Музычная мова оперы цесна звязана з народным нацыянальным меласам. Часта ў оперы гуляць малюўчыя вобразы роднай прыроды, што дасягаецца яркай аркестравай.

Мантаж оперы „Андрэй Касценя“ даволі ўдала перадае сутнасць твора. Выдзяляюцца асноўныя эпізоды, якія не толькі змяшчаюць аснову ўсім дзеючым асобам оперы, але і паказваюць усё іх жанравыя багаты. Наважліва перададзена лірычным эпізадам, а не гераічным. Шкада, што не ўключаны ў мантаж сімфонічны малюнак барацьбы партызан з фашызмамі — з асноўнай часткай оперы. З другога боку, трэба адзначыць, што тэкст мантажа магчыма больш скараціць (напрыклад: дэпо і Касценя), таксама як і прагучава да яго, бо яна месціцца дубірую тэкст мантажа.

Тэкст мантажа даходліва і выразна падаеца Б. Платонавым.

Пастаўка оперы „Андрэй Касценя“ вельмі складаная ў музычным сэнсе. Гэта вынікала з тэстурі ў некалькіх партыях, дзе галас часта разгаджаецца як музычны інструмент. Складаныя і рачытанні. Дарчы, шмат вобразаў патрабуюць ад выканаўцаў жанравы характарыстыкі. Калектыву выканаўцаў мантажа оперы прэрабаві вясёлую працу, хоць не заўсёды да канца вырашваў пастаўленую перад сабой задачу.

У партыі Андрэй Касцені выступіў саліст В. Прышчэпава. Андрэй Касценя прадстаўлены ў оперы не толькі як мужны герой. Гэты вобраз — імітацыйны. Яму ўдзялілі не толькі гераічны запал і мужны воля, але і смутак у сувязі з пакутамі народа, і пакуце глыбокай любові. Усе гэтыя рысы раскрываюцца ў яго ары і першай дзеі (яна пачынаецца на фоне сумнай песні паланяка) «Усё спыралася — пагарду і знявагу, сцярыло дзеця пале, мой родны край»; у разгорнутай ары і другой дзеі «Заходзіць сонца, вепарае», дзе ён гаворыць аб канспірацыі, якая змяняе яму быць адкрытым з Тасі. У іх дэпо В. Прышчэпава больш удаўся лірычны бок партыі героя. У гераічных эпізадах ён адчуваецца рачучасці, жалезнай волі Касцені. Між тым, добра прагучаў галас саліста ў мужнай песні партызан (IV карціна оперы).

Вобраз Тасі таксама вельмі знач-

ны. Яе першае паўленне паказана ў сутычцы з фашызмам Рэйнаў. Гераічна яе ўчыніў і ў далейшым развіцці дзеі. Любоў Тасі і яе адданасць Радзіме адчуваецца не толькі ва ўдзеле ў партызанскім руху, але і ў гнённым выкрыцці запозора на ёю ў адрэцывіце Касцені. Разам з тым Тасі ўласцівыя партызанскія настроі (арыя «Знаёмны і родныя сцяжынікі») і любовныя пакуты (сцена дэпо).

Салістка оперы А. Барсукова справілася з вельмі складанай валакавай партыяй, хаця месцамі яна фарсіруе тук. Нестаткова выразна ў яе вымаўленне слоў у пачатку ары. Прадстаўнікі народа — маладыя рабочыя Сашка — «ад’ютант» Касцені, стары рабочы Чапля, партызанка Насія, партызанскі «снархтоўчык» дэп Мядок знайшлі яркіх выканаўцаў у асобе артыстаў оперы Б. Нікольскага, В. Чарнабаева і салістаў радзе В. Фурсі і Ю. Смірнола. У іх выкананні вобразы атрымалі яркае ўвасабленне.

Сярод дзеючых асоб лагера фашызтаў — вынасецка саліст оперы В. Плевін у партыі Прыбынды, які шпіён за Касценем. Песня Прыбынды, з яе пераходам ад агіднага самадавольства да плачу перадаецца Плевіным з волькай свабоды і натуральнасцю. Песням фашызмаў камандзіра Рэйнаў ў выкананні В. Лубінога і нямецкай сястры Эльзы ў выкананні К. Ясінекай не хапае лёгкасці.

Значную працу ва ўвасабленні мантажа оперы „Андрэй Касценя“ правёў хор Беларускага радыё (хармастар А. Зельніца). Тут знойдзецца разнастайнасць фарм для сумнай песні паланяка, суровай, стрыманай у сваім гора песні рабочых, пераходзячай да закліку «Знішчыць, нявольні і зло» (у мантажы трэба звярнуць увагу на «да працы»), дзе мужныя песні партызан і п’янай палюбы фашызтаў. Цікава пададзены і хор рабочых, якія спрачаюцца аб тым, ці здарыцца Касценя. Добра гучыць і фінальная харавая сцена оперы, але, на наш погляд, музыка не становіцца логічным завяршэннем твора, вынікам яго музычнай ліній развіцця. Аб гэтым варта памятаць кампазітару.

Аркестравую партыю мантажа выканаў аркестр Беларускага радыё (дырыжор Ю. Вяліцкі). Пагоў калектыв аркестра правёў вясёлую працу над мантажом, але для поўнага завяршэння яго патрабуюцца яшчэ большыя намаганні. Не ўсё яшчэ знаходзіцца на належным узроўні і не ўсё ўзвесці дакладна. Гэта асабліва прыкметна ў танцах партызан. (Між іншым тут чымусьці прыпыа ідзе ў больш хуткім руху). У шэрагу месц акаманентаменту не хапае лёгкасці і пэўнасці (напрыклад, у ары Тасі з другой карціны).

Наглядзець на поўныя недахопы ва ўвасабленні мантажа оперы „Андрэй Касценя“, трэба адзначыць, што ініцыятыва музычнай рэдакцыі Беларускага радыё вярталася ўдзельнікам. Асобныя ары і песні з гэтай оперы ў хуткім часе атрымаюць канцэртныя выданні. Слова за нашым оперным тэатрам.

С. НІСЧЕВІЧ.

Канцэртны ў музычнай школе

Напэўна, некаторыя аматары музыкі, ідучы ў той вечар на канцэрт, не зусім даверліва паставіліся да яго праграмы. «Калі гэта паспелі стварыць сімфонічны аркестр у музычнай школе? — гаварылі яны. — Ды і ці можа прагучаць сімфонічная музыка ў выкананні школьнікаў?»

Але ігра юных аркестрантаў рассяяла ўсе сумнівы. Гэта быў першы канцэрт вучнёўскага сімфонічнага аркестра ў музычнай школе. За апошнія гады мы слухалі тут выступленні выканаўцаў на розных інструментах — унісон скрыпачоў, струнный квартэты аркестра. І вось, нарэшце, сімфонічны аркестр у поўным складзе (праўда, з меншай колькасцю інструментаў у кожнай групе, чым у «старосмійскім» аркестры).

Кіраўнік аркестра, заслужаны дзеяч мастацтваў БССР М. Шнейдэрман, правёў вясёлую працу. А вядома, што з такімі аркестрантамі працаваць цяжка. Тое, што ўдзельніца прафесіяналу-музыканту зразумела, тут патрабуе стараннай працы, настойлівага тлумачэння. М. Шнейдэрман — вядомы энтузіст гэтай справы. І ў яго руках дзіцячы аркестр загучаў даволі зладжана, чыста.

Аркестр пачаў выступленне «Увэрніроў» М. Шнейдэрмана, напісанай аўтарам спецыяльна для гэтага складу выканаўцаў. Дзеці сыгралі вельмі лёгка, з удзелам. Цікава прагучалі гавот і інтэрмеа з сюіты Кабалевскага «Камедіянт». А колькі цвёрдых, задушыўшых было ў выкананні струнный квартэты аркестра «Калыханкі» Спендзірава. І як пераўвасобіліся выканаўцы, калі ігралі марш з канцэртнай сюіты Ракава. Падыняў, стройна, выразна, з малым запалам гучала гэтая музыка, якая з’явілася добрым заключэннем выступлення аркестра.

Аркестрантаў дапоўнілі ўдзельнікі камерных ансамбляў. Слухачы былі прыемна здзіўлены, калі пачулі ў гэтай оперы і дэпо баяністаў Іны Ясінекай і Яўгена Шаравата першую частку «Насонянага сімфонічна» Шуберта. Дзеці-дзедзеці нават спыталіся, але правільна і пайшлі далей (гэ-

Балгарскі паэт у Мінску

У Мінск з Сафіі на некалькі дзён прывёў вядомы балгарскі паэт, намеснік рэдактара літаратурна-настаўніцкага часопіса «Септэміяры» (Варшава) Дзімітр Методзіев з жонкай. У першы ж дзень ёсці пазнаёміўся з беларускай сталіцай, наведаў музей Янкі Купалы.

У Саюз пісьменнікаў БССР Д. Методзіев сустраўся з групай беларускіх паэтаў. Ён паведамаў аб тым, што Саюз пісьменнікаў Балгарыі і Сафііскае вядомае мажорам у бліжэйшым час выдае літаратурна-настаўніцкае часопіс «Септэміяры» (Варшава) і аднавіць выданне «Септэміяры» ў адстаўдзенай муніра надрукае велькую падборку лепшых твораў беларускіх паэтаў.

У цёплай сардэчнай гутарцы з балгарскім сябрам прымялі ўдзел паэты і пісьменнікі Плім Пестрак, Максім Лужанін, Янка Скрыжа, Мікола Ткачоў, Анатоль Вялюгін, Рыгор Няхай, Ніл Гілевіч, Аляксей Бачыла, Пятро Прыходзька, Юры Багусіевіч.

На здымку (справа налева): балгарскі паэт Дзімітр Методзіев, Наталія Методзіева, паэт Н. Гілевіч і дырэктар музея імя Янкі Купалы Ул. Лужанін у адной з залаў музея.

Фота Ул. Крука.

Авяр’ян ДЗЕРУЖЫНСКІ

Як жаніўся камар...

Граюць, граюць на двары — Камар жаніцца стары. Камарыху кінуў ён, Выбраў муху, маладзён.

Маладуха-муха рада, Бо для мужыкі ёсць прынада — Шмат багацця ў камара: Модныя тубелек гара, Аксамітныя плаці, Дываны ў прасторнай хаце.

Граюць, граюць на двары — Камар жаніцца стары, Скача, крылямі трасе, Быццам чорт яго нисе.

Муха офіцэра хадзіць, З панталыку інакш зводзіць: Бровы фарбай злішчэй, Чаравікі аж рышчэй.

Сініх камарык, пагядае, Як шалее маладая, Вось пражыў ты дні камар, Сламураўе старога двар, Чэснее сохне ад палу.

Жонка — проста нікуды. Як прытуліце, ды прырыкне, То камарыкі і не пікне, Ажаніўся — падавай, Густы мукі дадавай, Трапіў сам, як рыба ў нерат, Ні назад цапер, ні ўперат.

Цікавы вечар

Зыш 600 жыхароў Кіраўскага раёна сабраліся ў рэдакцыю Дома культуры на вечар «Вучымся жыць і працаваць па-камуністычнаму». У падрыхтоўцы вечара прымаў ўдзел усе актыўны Дома культуры. Яны пабывалі на прад’явах і калгасах раёна. Напрыклад, мастацкі кіраўнік раёна-фа Дома культуры тав. Вінаградаў збіраў на прад’явах і ў калгасах прыклады і факты як аб людзях, якія імкнуцца працаваць па-камуністычнаму, так і пра тых, хто лічыць тармозіць наш рух наперад.

Да вечара рыхтаваўся вядомы сатырычны часопіс і трыны канферанс на масювых фактах. На вечар сабраліся тая, хто ўключыўся ў рух за стварэнне брыгады камуністычнай працы: механікатары з мясцовай РТС, рабочыя Ільіно-І гародніна-сушыльнага заводу, міжкалгаснай будаўнічай канторы, перадавыя людзі калгасаў «Расвет», «Трыці з’езд Саветаў», імя Сталіна і інш. З Мінска прыехалі пісьменнікі Аляксей Асіпенка і Мікола Аўрамчык. Прыбыў і рэдактар Магілёўскай абласной газеты тав. Крыскавец, прышлі першы сакратар райкома партыі тав. Цімоўчын і старшыня райвыканкома тав. Сівакоў.

Вечар адкрыўся загадкай аддэла прапаганды і агітатыва райкома партыі тав. Алішэнштат. Сакратар камсамольскай арганізацыі РТС тав. Вялюгін, які прывёў цікавыя факты сатраўнай працы механікатараў, расказаў, што за апошнія тры месяцы ў калектыве не было хуліганскіх учынкаў, не было п’яных.

Дырэктар Кіраўскай сярэдняй школы тав. Аршыка расказаў, з якой вядомай ахвотай працуюць учні ў вучэбных майстэрнях.

Правіў Аляксей Асіпенка гаварыў аб працоўных справах брыгады камуністычнай працы Мінска, а затым нескі разгублена спытаў:

«Навастаўнік тав. Пачонка і масянін РДК тав. Ісаев выканалі сатырычны прыпеўкі на масювых тэм. Самі напісалі, самі іх па-матэрыцтву праспявалі. Хай сабе не ўсё гадка ў іх наконат партыі тэхнікі, але прыпеўкі спадабалі ўсім прысутным. А пасля гэтага кіраўнік тав. Сівакоў з калгас «Трыці з’езд Саветаў», работнік бібліятэкі тав. Голубева і другія працягалі вершы Ул. Маякоўскага, С. Маршака, А. Куляшова і другіх саветскіх паэтаў.

Вось уся ала спявае песні. Дырыжыруе мастацкі кіраўнік Дома культуры тав. Вінаградаў, акампаіруе на баяне тав. Пачонка. Пасля пачалося спарынства на лепшыя выкананне масявага танца, на лепшую пляску. Жадаючых паказаць сваё майстэрства многа — бадай, усе прысутныя. Ёсць нямада ахвотнікі прымаць удзел у датары.

У Кіраўска стала традыцыйна па сярэдзі вядоўшчы ў Дома культуры вечары адначасна моладзі. Ранае на вечары толькі танцавалі і гавелі радзімы, і нават сама моладзь перастала іх наведаць. А гэты вечар паказаў, што пры жаданні можна надаваць цікавы і эмацыянальны адпачынак моладзі.

М. КОГАН.

Канферэнцыя чытачоў часопіса „Полымя“

Часопіс «Полымя». Чарговы нумар у яркай вокладцы. З хваляваннем і радасцю раскрывае яго чытач: чые творы прычытае ён сёння, хто з літаратурных герояў стане для яго лепшым даражнікам і сябрам?

Хваляванне чытача зразумела. Кожны новы твор пачынае свой шлях да людзей са старога часопіса, кожнае новае літаратурнае імя адзначае на бластравеннем рэдакцыі. Часопіс — гэта дыханне самога жыцця, высокая трыбуна думак і пакучыў.

Ці не таму з такой шчырай сардэчнасцю і цвёрдым сустрэлі 31 мая чытачы Нова-Барысўскай гарадской бібліятэкі супрацоўнікаў рэдакцыі Беларускага часопіса «Полымя». На сустрэчу прыехалі галоўны рэдактар часопіса М. Максім Танк, намеснік рэдактара Янка Брыль, вядомы сакратар рэдакцыі Аляксей Бачыла, паэт Анатоль Вялюгін.

Нова-Барысўска гарадская бібліятэка, якой загадвае вядомы прапагандыст кнігі Любоў Гурвіч, аб’яўляе вядомае кола чытачоў, якія галоўнае цікавіцца напэўна роднай літаратурай. Вядомай папулярнасцю карыстаецца сярод іх часопіс «Полымя». Чатыры экзэмпляры часопіса атрымлівае бібліятэка кожны месяц. Яны не залежваюцца на кніжных палках.

Сустрэча з супрацоўнікамі часопіса ператварылася ў своеасабліваю канферэнцыю, дзе аматары беларускай

літаратуры падзяліліся сваімі ўражаннямі ад часопіса і твораў, змечаных у ім. Першае слова было за чытачамі — І жыццё цікавае да літаратуры чытаць у ім.

Выкладчык Беларускай літаратуры Яўген Замерфельд спыніўся на мастэрыях чытачата аддэла часопіса. Ён сказаў, што аддзел гэты за апошні час палепшыўся. З’явіліся цікавыя артыкулы і рэцэнзы, сярод якіх сёры артыкулы Алясея Адамоўскага «Праблемы жанра раману» вылучаюцца сапраўднай праблемнасцю, глыбокай абгрунтаванасцю, а часам і дасціпнаю аналіз. Я. Замерфельд выказаў пажаданні, каб часопіс частей унімаў навадзеныя пытанні, звязаныя з мастацкай творчасцю, з адлюстраваннем рэчаіснасці ў творах. Чытач хвешў бы бачыць на старонках «Полымя» і цікавыя сучасныя нарысы, і добрае апавяданне.

Пісьменнікі павіны дамагацца ў барацьбе са шкоднымі з’явамі ў нашым жыцці, — сказала медрабінца Ніла Івашынец. Разам з усёй грамадскаму мя, мелікі, змагаемся з п’яніствам. А як нам дамагацца ў гэтым пісьменніку, літаратуры? Пакуль што вельмі слаба.

Потым яна гаворыць пра вобраз медрабінца ў творах сучасных пісьменнікаў. Герой кіт часта традыцыйна своеасабліваю аўтарскі прыём, а не жаданне паказаць работу мелікаў. А вы расказчыне, гаворыць прамоўца, зяртаюцца да пісьменнікаў, колькі націў не спалі доктар зі месэстра, даглядаючы хвората. Гэта будзе лепш палэжына нам, меліцынскім работнікам.

Настаўніца Ганна Арлова гаварыла пра першую кнігу рамана Уладзіміра Карлава «Вясенні лініі», змечаную ў гэтым годзе на старонках «Полымя». Яна зрабіла многа цікавых заўвагаў па мове, кампазіцыі, адзначыла не заўсёды ўдалую абмалёўку вобразаў. Каханню ў творы іншы рабы не ставіцца ўспэшылі, сапраўдна чысціна пачуццяў; ліо нават нейкае прынакнае абсалютае.

«Літаратура і жыццё, літаратура і моладзь» — пра гэта гаварылі многія чытачы. Цікава было выступленне работніцы макаронай фабрыкі Т. Зінкевіч.

«Я член брыгады камуністычнай працы, — пачала яна. — Мне цікава ведаць, як жыць і працаваць моладзь та ка калектывах, як наш. Але ні ў «Полымя», ні ў «Маладосці» няма цікавага матэрыялаў пра справы камуністычных брыгад. За ўвесь час у «Полымя» з’явіўся толькі верш «Брыгады камуністычнай працы», ды і той руската паэта М. Асеева, пераказана. Трэба больш пісаць пра нашу моладзь і пісаць так, каб той, хто прычытае пра ідуцьныя яе справы, сам захачаў уступіць у камуністычную брыгаду!

Настаўніца Аўгяня Мышко і работніца школьнага аўтарства М. Асеева, пераказана. Трэба больш пісаць пра нашу моладзь і пісаць так, каб той, хто прычытае пра ідуцьныя яе справы, сам захачаў уступіць у камуністычную брыгаду!

Настаўніца Аўгяня Мышко і работніца школьнага аўтарства М. Асеева, пераказана. Трэба больш пісаць пра нашу моладзь і пісаць так, каб той, хто прычытае пра ідуцьныя яе справы, сам захачаў уступіць у камуністычную брыгаду!

Пасля чытачоў выступіў адказны сакратар «Полымя» А. Бачыла і расказаў прысутным аб рэдакцыйных планах часопіса на паўгоддзе, паказваючы за парадзі і заўвагі, выказаныя на канферэнцыі. Потым свае новыя творы працягалі пісьменнікі Я. Брыль, М. Танк, А. Вялюгін, А. Бачыла і інш.

Бібліятэка арганізавала продаж кніг беларускіх аўтараў. Пісьменнікі, якія прысутнічалі на канферэнцыі, падпісалі многім чытачам на памяць свае творы.

На здымку: супрацоўнікі часопіса «Полымя» А. Бачыла (узлева), А. Вялюгін (чацвёрты злева) і М. Танк (чацвёрты справа) сярод удзельнікаў канферэнцыі.

Фота Я. Брыля.

ДАРАГІ ТАВАРЫШ!
Не забудзься падпісацца на газету
„ЛІТАРАТУРА І МАСТАЦТВА“
на другую палову 1959 года
Падпіска прымаецца без абмежавання ва ўсіх кантонах і аддзяленнях суваяі.

Галоўны рэдактар Янка ШАРАХОЎСКІ.
Рэдакцыйная калегія: Заір АЗГУР, Аляксандр БУТАКОЎ, Кастусь ГУБАРЭВІЧ, Васіль ІВАШЫН, Аркады МАРШЫНОВІЧ (адказны сакратар), Пятро ПРЫХОДЗЬКА, Раман САБАЛЕНКА (намеснік галоўнага рэдактара), Мікола ТКАЧОЎ, Іван ШАЦІЛА, Рыгор ШЫРМА.

Заканчэнне сезона ў Гродзенскім тэатры

Паставіў спектакль «Улада цемры» Л. Талстога Гродзенскі абласны драматычны тэатр закончыў сезон.

У спектаклі ролі Пятра іграе артыст А. Шароў, яго жонкі — артыстка Э. Севярына, Акуліны — М. Палава, Матроны — заслужаная артыстка БССР М. Астанькава, Марыны — маладая артыстка Т. Шацікіна.

Паставіў спектакль галоўны рэжысёр тэатра І. Папоў, мастацкае аб’ярмленне А. Алямава.

На здымку: сцена са спектакля «Улада цемры».

Фота Н. Петрусёва.

Зайшла гутарка, скажам, пра мінулае — і калі даска Талімон можа расказаць пра Тумашову прэстыжо кабыду, якая, пры ўсёй сваёй нічужнасці на выгляд, мела надзвычайную хітрасць і, каб у скорасці не здохла, то дайшла б, мабыць, да разумення чалавечай мовы. Васіль Тумаш некалі чытаў воў тую на гэтай кабылцы цягата паўдзі, бо, вынаўшы з возам з двара, кляча адрозу ж спанілаецца і чакала, пакуль падызде на даламогу гаспадар. Васіль падыходзіў, браўся за гуж (канешне, у літаральным сэнсе), і так кшталі яны шугам аж да Вялікай гары. Там прэстава зноў спынялася.

— Ну, чаго ўжо? — злосна пытаў гаспадар. Кабылка паваршувала хвостом.

— Но-о! — тузаў Васіль за повад, а сам аж сцігаўся босамі шагамі ў пяску, цугнучы за гуж. Прэстава і не крталася з месца.

— От, каб тебе ваўкі зарэзалі, каб ты была выхадка, падла натурэста! — згняў чалавек у лаяны зло. А потым пакідаў воў і ішоў шукаць дзе-небудзь якой травыці, ці хоць руці каліна, каб падкарміць жыўціну. Ведаў Тумаш, што не пайдзе каліна без гэтага, хоць ён і яе, рэж, хоць забі на месцы.

Можа пра бивалешнія лекарствы вам цікава што пачуць ці пра дактароў? Талімон крыху

У дзядзькавай кузні

(Заканчэнне. Пачатак на 3-й стар.)

Часта ў кузні адбываліся і больш прыгвардзаныя гутаркі і з большай колькасцю ўдзельнікаў. На дварэ сцягнае, усё разыдуцца з гарача, з рамонты майстэрні, а стары Талімон у гэты час прыходзіць на варту. Зойдзе ў гараж, агарыць, які транспарт на месцы, якога няма німа, тады кідае позірк на дзверы кузні. Бывае, што бліжэйшы шымацілі ў дзвярах, таму што там гарыць святло, а бывае, што і не бліжэйшы. І ўсё роўна Талімон падійдзе да дзвяраў. Чалавек ён начной работы, а па характары сваіму — лагодны, кампанейны, любіць сустрацца з людзьмі, пагамаіцца. А дзе іх сустраешні ноччу? Вось і ідзе стары ў кузню. Тут яго і клубы, тут яго і сохды, тут ёсці. Калі сцягнала шымацілі, значыцца, там некалькі чалавек, калі ж не сцягнала, то сцягнаць адзіна каляды дзі, нуўна, Якаў, калі ў яго не вучыцца вечар.

Спаўнады, рэдка быў той вечар, каб у кузні не збіраліся пасля работы людзі. Тут, мабыць, дзейнічаў даўні нясковы звячэй. У Дабрэсцкім ужо не тая кузня, што была раней, не тая і кавалі, аднак жа сабрацца ў кузні ды ў ахвоту напасмяціцца, пакажтаваць, падзіліцца навінам любіць якоўскаму і цяпер. І не толькі якоўскаму. Бывае, што сёй-той і з шафэраў, і з рабочых майстэрні, нават з будаўнікоў рантам возыме ды і не пайдзе ў клуб, а прыдзе ў кузню і сцягнаць. Хіба ў клубе пачуе што, што можна пачуць тут? Там рэдка бывае такія магчымаць, каб кожны чалавек мог выказацца ва ўсю сваю прастору. А тут гавары, колькі хочаш і што хочаш, каб толькі смешна было і цікава. На любую тэму могуць узынуць тут самыя незвычайныя ўспаміны, самыя вострыя ўспаміны і, вядома, самыя смешныя і анекдатычныя паведамленні.

— Зайшла гутарка, скажам, пра мінулае — і калі даска Талімон можа расказаць пра Тумашову прэстыжо кабыду, якая, пры ўсёй сваёй нічужнасці на выгляд, мела надзвычайную хітрасць і, каб у скорасці не здохла, то дайшла б, мабыць, да разумення чалавечай мовы. Васіль Тумаш некалі чытаў воў тую на гэтай кабылцы цягата паўдзі, бо, вынаўшы з возам з двара, кляча адрозу ж спанілаецца і чакала, пакуль падызде на даламогу гаспадар. Васіль падыходзіў, браўся за гуж (канешне, у літаральным сэнсе), і так кшталі яны шугам аж да Вялікай гары. Там прэстава зноў спынялася.